

**PERUSTUSLAKIVALIOKUNNAN
LAUSUNTO 24/1998 vp**

Hallituksen esitys laiksi toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain muuttamisesta

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 15 päivänä kesäkuuta 1998 lähettäessään hallituksen esityksen laiksi toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain muuttamisesta (HE 82/1998 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi sosiaali- ja terveysvaliokuntaan samalla määrännyt, että perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto sosiaali- ja terveysvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- neuvotteleva virkamies Tapani Melkas, sosiaali- ja terveysministeriö
- professori Mikael Hidén
- oikeustieteen lisensiaatti Pekka Lämsineva
- oikeustieteen tohtori, dosentti Liisa Nieminen..

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annettua lakia niin, että ravitsemisliikkeen ja majoitusliikkeen asiakkaille varatusta tarjoilutilasta voidaan varata tupakoiville yleensä enintään 70 prosenttia 1.7.1999 ja enintään 50 prosenttia 1.7.2001 alkaen. Tupakansavu ei saisi päästä kulkeutumaan sille alueelle, jolla tupakointi on kielletty.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.7.1999.

Esityksen säätämisjärjestysperusteluissa todetaan lain toimeenpanosta aiheutuvan kustannuksia, joilla voi olla merkitystä elinkeinonharjoittajien omaisuudensuojan kannalta. Perusteluissa viitataan siihen, että vastaavanlaisia vaikutuksia on ollut aiemminkin rajoittavilla laeilla, jotka on kuitenkin käsitelty tavallisessa lainsäätämisjärjestyksessä. Hallitus on pitänyt suotavana, että asiasta pyydetään perustuslakivaliokunnan lausunto.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Valtiosääntöoikeudellisesti merkityksellinen kohta lakiehdotuksessa on 13 §:n 2 momentti

siirtymäjärjestelyineen. Nykyisen lain mukaan yleisten sisätilojen tupakointikielto ei koske ravitsemusliikkeiden asiakastiloja eikä majoitus-

liikkeiden ravintola- tai ruokailutiloja eikä majoitushuoneita. Esityksessä tämän poikkeussäännöksen ulkopuolelle rajataan vähintään 50 neliömetrin tarjoilutilat, joissa ehdotuksen mukaan voidaan varata tupakoiville enintään 50 prosenttia tilasta. Ehdotetun siirtymäjärjestelyn mukaan 50 prosentin rajoitus koskee tarjoilutiloja 1.7.2001 alkaen. Tarjoilutiloja, jotka ovat 100 neliömetriä suurempia, koskee jo lain kaavailusta voimaantuloajankohdasta 1.7.1999 lähtien 70 prosentin rajoitus. Lisäksi merkittäviä kustannuksia aiheuttavien rakenteellisten ja ilmanvaihtoa parantavien muutosten toteuttamiseen voi olla aikaa 1.7.2003 saakka.

Ehdotuksella pyritään suojelemaan ravintoloiden ja majoitusliikkeiden asiakkaita ja työntekijöitä tahattomalta altistumiselta tupakansavulle ja siitä aiheutuville terveyshaitoille. Kysymys on hallitusmuodon 15 a §:n 3 momentissa säädetyn turvaamisvelvollisuuden mukaisesta lainsäädäntötoimesta. Myös esimerkiksi hallitusmuodon 6 §:n 1 momentti ja 14 a §:n 2 momentti voidaan mainita tässä yhteydessä. Hallitusmuodon 12 §:ssä turvatus omaisuudensuojan ja myös 15 §:n 1 momentissa turvatus elinkeinon harjoittamisoikeuden kannalta lakiehdotus voi merkitä rajoituksia. Velvoite jakaa tarjoilutila tupakoivien osaan ja savuttomaan osaan kaventaa omistajan vapautta päättää omaisuutensa käytöstä, minkä lisäksi jakamisvelvoitteen edellyttämistä muutostöistä aiheutuu kustannuksia.

Perusoikeuksien yleisistä rajoituskriteereistä tässä on syytä erikseen kiinnittää huomiota pelkästään suhteellisuusvaatimukseen. Tämä kriteeri merkitsee niin omaisuudensuojan kuin

elinkeinon harjoittamisoikeudenkin kannalta sitä, että lakiehdotuksen 13 §:n 2 momentista siirtymäjärjestelyineen aiheutuvan rajoituksen tulee olla välttämätön hyväksyttävän tarkoituksen saavuttamiseksi eikä se saa mennä pidemmälle kuin on perusteltua ottaen huomioon rajoituksen taustalla olevan yhteiskunnallisen intressin painavuus suhteessa kyseiseen perusoikeuteen. Rajoituksen taustalla on tässä tapauksessa muiden perusoikeuksien edistäminen. Tämä tarkoitus perustuu epäilyksittä merkittävään yhteiskunnalliseen intressiin.

Rajoituksen laajuutta ja suhteellisuutta arvioitaessa valiokunta katsoo, että sääntelyn kohteena olevaa elinkeino-omaisuutta voidaan jatkossakin käyttää saman elinkeinon harjoittamiseen täysin asiallisena pidettävällä tavalla. Tällaisena rajoitus ei loukkaa elinkeinonharjoittaja-omistajan oikeutta omaisuutensa normaaliin, kohtuulliseen ja järkevään käyttöön. Rajoitus ei myöskään merkitse elinkeinon harjoittamisoikeuden kannalta sellaista liian ankaraa keinoa, jota lievemmin toimenpitein olisi mahdollista saavuttaa ehdotuksen taustalla oleva hyväksyttävä tarkoitus. Lakiehdotus voidaan näin ollen käsitellä tavallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä.

Lausunto

Edellä esitetyn perusteella perustuslakivaliokunta kunnioittavasti esittää,

että lakiehdotus voidaan käsitellä valtiopäiväjärjestyksen 66 §:ssä säädetysissä järjestyksessä.

Helsingissä 8 päivänä lokakuuta 1998

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Ville Itälä /kok
vpj. Johannes Koskinen /sd
jäs. Tuija Brax /vihr
Esko Helle /vas
Gunnar Jansson /r

Marjut Kaarilahti /kok
Valto Koski /sd
Heikki Koskinen /kok
Jorma Kukkonen /sd
Osmo Kurola /kok

PeVL 24/1998 vp — HE 82/1998 vp

Jukka Mikkola /sd
Veijo Puhjo /va-r

vjäs. Jouko Jääskeläinen /skl.